

เศรษฐศาสตร์การเมืองของ กองทัพในประเทศกำลังพัฒนา : ข้อพิจารณาเบื้องต้นบางประการ

สุรชาติ บำรุงสุข

“จักรวรรดิสมัยใหม่นั้นถูกสร้างด้วยเลือดและเหล็ก พลังและความเข้มแข็งพัฒนาจากภายในบ้านและขยายออกไปสู่ต่างแดน ไกลดรามเท่าที่ปลายดาบของจักรวรรดิจะไปถึง รัฐสมัยใหม่และกองทัพสมัยใหม่จึงกำเนิดขึ้นพร้อม ๆ กัน ดังนั้น การถกเถียงเกี่ยวกับรัฐสมัยใหม่จึงจำเป็นต้องพูดถึงลักษณะพิเศษของสถาบันทางทหารด้วย แต่สิ่งเหล่านี้ก็มีประโยชน์ที่คิดว่าทำไมจึงต้องพูดถึงองค์ประกอบและการเติบโตของกองทัพสมัยใหม่ กล่าวโดยทั่วไปแล้ว บทบาทสำคัญของกองทัพได้แสดงก็คือ การสนับสนุน การขยายตัวของระบบทุนนิยม ดังนั้น การกำเนิดของลัทธิทหารนิยมจึงดูจะเป็นรากฐานที่สำคัญของระบบทุนนิยม”

W. Sombart, 1913

ด้วยคำดังกล่าวสมบาร์ทเขียนไว้ในหนังสือเรื่อง “ทุนนิยมสมัยใหม่” ในปี 1913 แต่ปัจจุบันข้อถกเถียงเรื่องบทบาทของทหารก็ยังมีได้ยู่คิดงหากจะพิจารณาจากหลังสงครามโลกครั้งที่สองจนมาถึงปัจจุบันแล้ว ข้อถกเถียงถึงบทบาทของกองทัพในทางสังคม, เศรษฐกิจ และการเมืองพอจะแบ่งออกได้เป็น 3 แนวความคิดใหญ่ ๆ คือ

ทหารในฐานะผู้นำความเป็นสมัยใหม่

นับตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมาได้มีการศึกษาถึงบทบาทของกองทัพในประเทศโลกที่สามมากขึ้น ลักษณะของการศึกษาส่วนใหญ่มุ่งประเด็นสำคัญที่การแทรกแซงทางการเมืองของกองทัพ อันได้แก่งานของเพาเกอร์ (G. Pauker, 1956), งานของเลอร์เนอร์ และโรบินสัน

(D. Lerner, and R. Robinson, 1960), งานของจอห์นสัน (J. Johnson, 1962), งานของเฮลล์เพริน (M. Halpern, 1962) และงานของจาโนวิทซ์ (M. Janowitz, 1960; และ 1964) บรรดานักคิดเหล่านี้ ถือได้ว่าเป็นผู้บุกเบิกงานในช่วงต้นของยุคหลังสงครามโลก การศึกษาจึงให้ความสำคัญแก่บทบาทของสถาบันการทหารในฐานะปัจจัยหลักในกระบวนการเปลี่ยนแปลงจากสังคมที่ถูกขนานนามว่า “สังคมล่าหลัง” เพื่อไปสู่สังคมที่ถูกถือเป็นมาตรฐานว่า “สังคมสมัยใหม่” แนวความคิดหลักเบื้องต้นของกลุ่มนี้จึงถือว่าสถาบันทางการทหารคือ “ปัจจัยสมัยใหม่” เพราะเหตุว่าสถาบันทางการทหารเป็นตัวแทนของสถาบันที่ถูกทำให้เป็นตะวันตกและทำให้เป็นสมัยใหม่มากที่สุดในประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลาย (L. Pye, 1962), สถาบันทหารยังเป็นสถาบันที่เป็นตัวแทนของชนชั้นกลางและพร้อมที่จะอุทิศตัวเองให้แก่สาธารณชน (M. Janowitz, 1964) และสถาบันทหารแสดงออกถึงการเป็นผู้นำที่เข้มแข็ง ที่มีฐานสนับสนุนในแง่ขององค์กรอย่างแท้จริง และทั้งยังเป็นนักชาตินิยมด้วย (G. Pauker, 1959) กล่าวในที่สุดสำหรับกลุ่มความคิดนี้ ก็คือ หากยังกองทัพได้รับการพัฒนามากขึ้นเท่าใด กองทัพก็จะมีความคิดสมัยใหม่ที่จะเป็นปฏิปักษ์ต่อการดำรงอยู่ระบบการเมืองดั้งเดิมที่ล้าสมัยมากขึ้นเท่านั้น แนวความคิดดังกล่าวข้างต้นนี้ ได้กลายเป็นความคิดหลักในการศึกษาการเมืองเปรียบเทียบในทศวรรษที่ 5 และ 6 มาโดยตลอด ซึ่งอาจจะพิจารณาได้ในอีกแง่มุมหนึ่งคือ แนวความคิดนี้สนับสนุนต่อบทบาทของสหรัฐฯ ในการให้ความ

ช่วยเหลือทางทหารต่อประเทศพันธมิตรที่มีระบบเศรษฐกิจที่ล่าหลัง อีกทั้งยังเป็นการสร้างความชอบธรรมต่อบทบาททางทหารของสหรัฐฯ ในสมัยสงครามเย็นอีกด้วย

ทหารในฐานะผู้บริโภครักษาการ

แต่ในช่วงต้นของทศวรรษที่ 6 สหประชาชาติได้เข้ามามีบทบาทมากขึ้นในการศึกษาถึงบทบาทของกองทัพในประเทศกำลังพัฒนา จากผลของการศึกษาได้ให้ข้อสรุปที่สำคัญว่า กระบวนการทำให้เป็นทหาร (militarization) ได้ก่อให้เกิดความต้อยพัฒนา โดยถือว่าค่าใช้จ่ายด้านการทหารนั้นเป็นปัจจัยสำคัญตัวหนึ่งที่เกิดความต้อยพัฒนา เพราะทำให้งบประมาณพัฒนาประเทศถูกนำมาใช้ในภารกิจด้านการทหาร (UN, 1962; 1972 และ 1978) กล่าวคือ รัฐบาลจะให้ความสนใจต่อกิจกรรมด้านการทหารมากกว่าการพัฒนาประเทศผลการศึกษาของสหประชาชาติ จึงเป็นอีกตัวแทนความคิดหนึ่งที่คัดค้านต่อแนวคิดดั้งเดิมในแบบแรก แนวคิดนี้ถือว่ากองทัพคือผู้บริโภครักษาการที่หายาก สำหรับการพัฒนาของประเทศ และค่าใช้จ่ายด้านการทหารคือการใช้ทรัพยากรที่ผิดทางสำหรับประเทศกำลังพัฒนา

ต่อมาในตอนปลายทศวรรษที่ 6 สำนักงานจากอาวุธและลดอาวุธของสหรัฐฯ (U.S. Arms Control and Disarmament Agency) ได้จัดโครงการวิจัยในปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายด้านการทหารขึ้นเพื่อที่จะก่อให้เกิดหลักฐานสนับสนุนต่อข้อสรุปของสหประชาชาติถึงข้างต้น แต่ผลกลับเป็นตรงข้าม ผู้ทำการวิจัยกลับได้ข้อสรุปว่าค่าใช้จ่ายด้าน

การทหารจะไม่ใช่ตัวกึ่งเอทริกซ์ที่จะใช้เพื่อ การลงทุนทางสังคมไปได้ หากแต่จะเป็นตัวเพิ่มความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของชาติ (E. Benoit, 1973) ข้อสรุปนี้ปัจจุบันจึงยังเป็นที่ ตกเถียงกันอยู่อย่างกว้างขวาง ปัญหาสำคัญประการหนึ่งจึงคงจะอยู่ที่จะต้องมีการได้กำจำกัดความ ของคำว่า “ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ” เพราะหลายทศวรรษก่อนแล้วความเจริญเติบโตทาง เศรษฐกิจกลับก่อให้เกิดช่องว่างระหว่างคนจนและ คนรวยขึ้น

ทหารในฐานะผู้สนับสนุนระบบ ทุนนิยม

อีกแนวทางการศึกษาหนึ่งนั้น อาจจะได้ถือ ว่าเป็นผลของการพัฒนาทางารศึกษาของสห- ประชาชาติ แนวการศึกษาที่มุ่งแก้ปัญาประเด็นนี้ ถือว่าสถาบันคือปัจจัยหลักที่ทำให้เกิดความเป็น สมัยใหม่ขึ้น วารสารที่เป็นตัวแทนของนักศึกษากลุ่ม นี้ที่สำคัญ คือ **Bulletin of Peace Proposal, Journal of Peace Research** และ **Instant Research on Peace and Violence** (ปัจจุบัน เปลี่ยนชื่อเป็น **Current Research on Peace and Violence**) งานการศึกษาส่วนใหญ่เริ่มใน ทศวรรษที่ 7 ดังนั้นของการศึกษารุ่นใหญ่จึงเป็น ลักษณะการนำเสนอทางทฤษฎี

แนวคิดหลักของกลุ่มนี้จึงแตกต่างกันไปกลุ่ม แรกอย่างสิ้นเชิง ภาพของสถาบันทหารในประเทศ กำลังพัฒนา คือผู้สนับสนุนระบบทุนนิยม กล่าว คือ กองทัพได้มีบทบาทอย่างสำคัญในการได้

ประเทศกำลังพัฒนาถูกผนวกเข้าไปสู่ระบบทุนนิยม โลก และทั้งกองทัพจึงจะเป็นตัวที่จะกำจุณสถานะ คึ่งเคิมของระบบการเมืองสังคมในประเทศกำลัง พัฒนาให้ เป็นประโยชน์ต่อชนชั้นนำในท้องถิ่น และผู้ลงทุนชาวต่างชาติทั้งหลายอีกด้วย (N. Ball, 1981; M. Kaldor, 1976, 1981; R. Lucknam, 1978, 1979; M. Thee, 1980; H. Toumi and R. Vayrymeu, 1980)

การศึกษาของกลุ่มนี้ยังได้ทำลายข้อเสนอ เดิมที่ว่า กระบวนการทำให้เป็นทหารจะก่อให้เกิด กระบวนการทำให้เป็นอุตสาหกรรม อันจะนำไป สู่การขยายตัวทางเศรษฐกิจ อย่างเช่นในกรณีของ ญี่ปุ่น และเยอรมันในยุคก่อนสงครามโลก แต่ใน สมัยปัจจุบัน จากรายงานวิจัยของกลุ่มศึกษาเรื่อง อาวุธและความค้อยพัฒนา, ฮัมเบิร์ต ได้สรุปว่า ตัวอย่างของญี่ปุ่นและเยอรมันเป็นสิ่งที่เห็นไป ไม่ได้ในสมัยปัจจุบันที่ประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลาย จะลอกเลียนได้ เพราะเหตุว่าเศรษฐกิจของประเทศ เหล่านี้ถูกผนวกเข้าไปสู่ระบบทุนนิยมโลกแล้วใน ระดับที่แตกต่างกัน (U. Albrecht, et.al., 1974) ทั้งนี้ การนำเข้าจากต่างประเทศในรูปของอาวุธ, การบริการที่เกี่ยวข้องกับอาวุธ, วิทยาการทาง ทหาร, อะไหล่ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทหาร จึงต้องการเงินตราต่างประเทศ ซึ่งการจะได้ เงินตราต่างประเทศมาก็โดยการขยายการส่งออก หรือโดยการกู้จากต่างประเทศ และสิ่งที่ย่อมจะ ตีตกมาจากผลของการนำสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับการทหารดังกล่าวแล้วนั้นเข้าประเทศย่อมจะ หนีไม่พ้นที่ประเทศผู้ให้ย่อมจะต้องมีอิทธิพลเหนือ ประเทศผู้รับบ้างไม่มากก็น้อย ฉะนั้นความต้อง

การอาวรุสมัยใหม่ จึงเป็นค่านำไปสู่การไ้ยยุทธศาสตร์ของการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อการส่งออก ข้อสรุปก็คือ สถาบันทางทหาร คือค้วบัจจัยของความค้อยพัฒนา ดังนั้น ผลกระทบของค่าใช้จ่ายด้านการทหารก็คือ บัจจัยที่จะนำประเทศไปสู่สถานะของการพึ่งพาระหว่างประเทศผู้ให้ที่มีความก้าวหน้าทางอุตสาหกรรมกับประเทศผู้รับที่ค้อยกว่าทางอุตสาหกรรม ประเทศอุตสาหกรรมจะพึ่งตลาดบางส่วนในขอบเขตของโลกทั้งหมดในประเทศกำลังพัฒนา และประเทศกำลังพัฒนาที่จะพึ่งการสนับสนุนทั้งในรูปของการให้เปล่า, การขาย และการให้กู้ ในเรื่องของการช่วยเหลือด้านการทหารจากประเทศที่พัฒนาแล้ว

บทสังท้าย

บทบาทของกองทัพต่อสังคมในประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลายนับวันมีแต่จะเพิ่มขึ้นและปฏิเสธไม่ได้ว่าสถาบันทหารในประเทศเหล่านี้ครอบครองอาวรุสมัยใหม่บางประเภทเช่นเดียวกับกองทัพในประเทศพัฒนาแล้ว นอกจากนี้ การลอกแบบหรือการนำเข้าความช่วยเหลือทางเทคนิค, วิทยา-

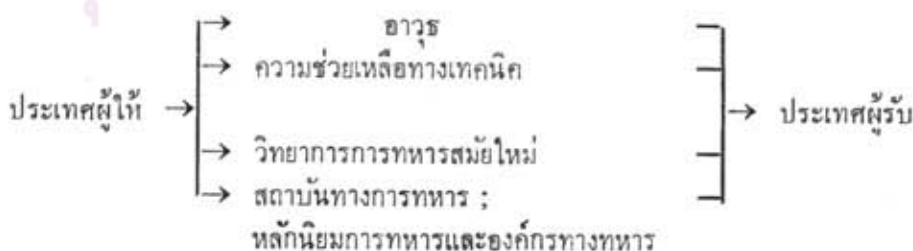
การการทหารสมัยใหม่ หรือสถาบันการทหารยังเป็นสิ่งที่จะติดตามมาด้วย ดังนั้น การพิจารณาเฉพาะการให้อาวรุสงครามจากประเทศที่พัฒนาแล้วไปสู่ประเทศกำลังพัฒนา จึงจะต้องมีการพิจารณาถึงรูปแบบอื่น ๆ ที่นอกเหนือไปจากอาวรุค้วย

ฉะนั้นการจะพิจารณาเพียงบทบาทของกองทัพต่อการเมืองภายใน โดยเน้นการศึกษาแต่เพียงการแทรกแซงทางการเมืองของทหารโดยการใช้อำกำลัง หรือการใช้อำนาจกดดันทางการเมืองต่อระบบและกระบวนการเมืองภายใน ก็จะเป็นสิ่งไม่เพียงพอ เพราะจากการส่งผ่านรูปแบบของกำลังอำนาจจากประเทศที่พัฒนาแล้วไปสู่ประเทศกำลังพัฒนา ย่อมจะต้องทำการพิจารณาถึงบทบาทของกองทัพในเศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศด้วย จึงมีคำถามเกิดขึ้น 2 ประการในเบื้องต้น :

1. บทบาทของกองทัพในเศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศคืออะไร ?
2. ผลกระทบของบทบาทดังกล่าวต่อโครงสร้างทางการเมือง และการพัฒนาเศรษฐกิจภายในคืออะไร ?

การส่งผ่านรูปแบบของกำลังอำนาจ

จากประเทศที่พัฒนาแล้วไปสู่ประเทศกำลังพัฒนา

บทความนี้คงจะไม่ทำหน้าที่ตอบคำถามทั้ง
กล่าวทั้ง 2 ประการ หากแต่คาดหวังว่าคำถามทั้ง
2 ประการดังกล่าวจะทำให้มีวิถีของการศึกษา
บทบาทของกองทัพมากขึ้น และทั้งการจะตอบ
คำถามดังกล่าวได้นั้นจะต้องเริ่มกันการศึกษาเฉพาะ
กรณี เพราะการตอบคำถามแบบกึ่งๆ โดย

ปราศจากกรณีศึกษาสนับสนุนจะเป็นสิ่งที่เลื่อน
ลอยเกินไป หรือการยอมรับทฤษฎีการเมือง
เปรียบเทียบของกองทัพในสังคมประเทศกำลัง
พัฒนา แล้วนำโคจรกรอบทางทฤษฎีดังกล่าวมา
ใช้ทันที โดยมีได้คำนึงถึงเงื่อนไขที่เป็นจริงของ
ประเทศนั้น ๆ ก็คงจะเป็นสิ่งที่เลื่อนลอยไม่แพ้กัน.

บรรณานุกรม

- Albrecht, U., et.al. (1974) "Armament and Underdevelopment". U. Albrecht, ed. Friedensforschung and Entwicklungspolitik. West Germany.*
- Ball, N. (1981) "The Military in Politics" World Development.*
- Benoit, E. (1973) Defense and Economic Growth in Developing Countries. Massachusetts.*
- Halpern, M. (1962) "Middle Eastern Armies and the New Middle Class" J. Johnson, ed. The Role of Military...Princeton.*
- Janowitz, M. (1960) The Professional Soldier. New York.*
- . (1964) *The Military in the Political Development of the New States. Chicago.*
- Johnson, J. (1952) The Role of the Military in Underdeveloped Countries. Princeton.*
- Kaldor, M. (1976) "Military in Development" World Development.*
- . (1981) *Baraque Arsenal. New York.*
- Lerner, D. and Robinson, R. (1950) "Swords and Ploughshares" World Politics.*
- Luckhan, R. (1978) "Militarism: Arms and Internationalisation" IDS Bulletin.*
- . (1979) "Militarism: Force, Class and International Conflict" *IDS Bulletin.*
- Pauker, G. (1959) "Southeast Asia as a Problem Area in the Next Decade" World Politics.*
- Pye, L. (1962) "Armies in the Process of Political Modernization" J. Johnson, ed. The Role... Princeton.*
- Thee, M. (1980) Problems of Militarism. New York.*
- Touni, H. and Vayrynen, R. (1980) Transnations, Armaments and Development. Finland.*
- United Nations. (1962) Disarmament and Development. New York.*
- . (1972) *Disarmament and Development. New York.*
- . (1978) *Economic and Social Consequences of the Arms Race and Military Expenditure. New York.*